

ZOLA

THÉRÈSE RAQUIN

ROMAN YAYINLARI

THÉRÈSE RAQUIN

ISBN 978 - 975 - 385 - 313 - 0
Dizgi ve düzenleme: Veysel Coşkun
Baskı: Eğitim Yay. Vep Ofset Tesisleri
Çatalca/İst. Tel: (212) 787 17 00
3. Basım Temmuz 2008

ODA YAYINLARI TURİZM SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Tünel, Kumbaracı Yokuşu 61 Beyoğlu - İSTANBUL
Tel.: (0212) 252 07 63 - 252 87 53 Fax: (0212) 249 79 62
www.odayayinlari.com.tr

**EMILE
ZOLA**

Türkçesi:
SELİN CEYHAN

THERESE RAQUIN

Rıhtımdan gelirken Guénégaud Sokağı'nın sonunda, Pont-Neuf geçidi vardır. Mazarine Sokağı'ndan Seine Sokağı'na çıkan karanlık, dar bir koridordur burası. Uzunluğu en fazla on metre, genişliği de yaklaşık bir metredir. Eskimiş, sarımsı, yerlerinden oynamış parke taşlarının arasında sürekli yoğun kokulu bir nem vardır. Geçidin iki tarafındaki vitrinler de kirden simsiyah kesilmiştir.

Güneşin ortalığı yakıp kavurduğu güzel yaz günlerinde kirlenmiş camlara yansıyan beyazımsı bir aydınlık ölgünleşip geçide yayılır, kötü kış günlerinde, sisli sabahlarda ise nemli taşlara kirli, kasvetli bir gece karanlığı çöker.

Solda, çukurda kalmış, alçak tavanlı dükkânlar bulunur, bunlardan soğuk bir galeri havası yayılır sokağa. Burada sahafılar, oyuncakçılar, kâğıtçı dükkânları sıralanmıştır. Ratlarında tozdan griye dönmüş mallar içlerinin loşluğunda uyuklar gibidir. Küçük camlardan yapılmış vitrinlerden gelen ölü aydınlıkta, mallarda yeşilimsi hareler titreşir. Karanlıklar içindeki bu ufacık dükkânların içinde tuhaf gölgeler devinir.

Sağda, boylu boyunca uzanan bir duvar vardır. Karşıdaki esnaf bu duvara ensiz dolaplar asmışlardır. Dolaplarda, ne olduğu bilinmeyen şeyler, unutulmuş bazı mallar yirmi yıldır, epey çirkin, gri boyalı raflarda duruyordur.

Bunlardan birinde taklit mallar satan bir sarraf on beş meteliğe yüzük satar, bu yüzükler maun bir kutuya, mavi kadife üzerine yerleştirilmiştir. Vitrinlerin üstünde, rastgele sıvanmış, kirli bir görünüm almış olan duvar yükselmektedir.

Pont-Neuf geçidi gezinti yeri değildir. Yoldan geçenler, kestirme yol diye saparlar buraya. Çevrelerine bakınmadan hızlı adımlarla yürüyen iş sahibi insanlardır bunlar. Burada önlüklü çıraklar, bir şeyler taşıyan işçiler, koltuklarının altında paketlerle giden erkekler, kadınlar vardır. Bunlar dışında, ayaklarını sürüyerek geçen yaşlılara da rastlanır. Sonra, okul dönüşü buradan geçen şamata-cı çocuk sürüleri, nalınlarını takırdatarak koşuşurlar.

Bütün gün bu geçit gelip geçenlerin ayak sesleriyle inler durur. Yavan, gerginlik veren bir gürültüdür bu. Kimsenin durup konuştuğu görülmez, herkes koşarak işine gider, dükkânlara şöyle bir bakan bile yoktur. Esnaflar, tansık gibi, vitrinlerinin önünde duran biri olursa beklentiyle bakarlar ona.

Akşamları, bu geçidi, kaba, dörtköşe üç havagazı lambası aydınlatır. Bu lambalardan camlara solgun halkalarla çevrili cılız bir ışık dökülür. O zaman geçit, insanı korkutan bir havaya bürünür; üç ölü mumuyla aydınlanan bir mağaraya benzer burası.

Esnaflar havagazı lambalarından gelen soluk aydınlıkla yetinirler, dükkânlarında sadece abajurlu bir tek lamba yakarak bunu tezgâhlarının kenarına koyarlar. O zaman yoldan geçenler, gündüzleri bile gece gibi karanlık olan bu dükkânların içinde neler olduğunu görebilirler. Kâğıtçının vitrininde yaktığı iki lambanın sarı ışığı karanlığın arasında iki sarı delik varmış gibi görünür.

Diğer yanda, bir fanusun ortasında yakılan bir mum, taklit mücevher kutusuna yıldızlar serper. Satıcı kadın, ellerini şalının içine sokmuş, dolabının altında uyuyordur.

Birkaç yıl önce bu satıcı kadının bulunduğu yerin karşısında, yeşil boyalı tahtalarının aralarından nem sızan bir dükkân vardı. Bu dükkânın dar, uzun tabelasında siyah harflerle: 'Tuhafiyeci' sözcüğü yazılmıştı. Kapı camlarından birinde de kırmızı harflerle bir kadın adı vardı: Thérèse Raquin. Kapının sağ ve solundaki geniş vitrine mavi bir kâğıt serilmişti. Gündüzleri, dışarıdan bakan biri oradaki şeyleri sadece alacakaranlıkta seçebilirdi.

Yanda bazı giyim malzemeleri vardı: Parçası iki, üç franga dantel başlıklar, ipekli yakalar, kolluklar, örme yünlüler, çoraplar,

askılar... Hepsi sararmış, kırışmış olan bu şeyler tel çengellere asılmıştı. Böylece, vitrinin en yukarisından aşağısına sarkan beyazımsı pılı pırtılar, belirsiz ışıktaki, çok sıkıntılı bir manzara oluştuyordu. Daha parlak bir beyazlıkta olan başlıklar, mavi kâğıt üzerinde, çiğ bir leke gibiydi. Bir perde kornişi üzerine asılmış rengârenk çoraplar, solgun ipeklilerin üstünde, leke gibi göze carpiyordu.

Öte yanda, daha dar bir vitrinin içine, altüst halde, büyük, yeşil yün çileleri, kurdeleler, tokalar, küçük kartonlara saplanmış iğneler, halı örnekleri, beş-altı yıldır öylece, rengi solmuş halde yığılı duruyordu. Bütün renkler kirlı bir griye dönüşmüştü bu toz, nem içindeki dolapta.

Yazın, öğleyin, güneş başka yerlerde sokakları, alanları yakıp kavururken, diğer vitrindeki başlıkların arkasından, bir genç kadının solgun, ciddi yüzü yandan görünürdü. Dükkânın alacakaranlığı içinde, belli belirsiz seçilirdi bu yüz. Basık bir alnın altında, ince, çekme bir burun; solgun pembe, ipince dudaklar, gergin küçücük çenenin altında tombulca, güzel bir göğüs çevresi. Kadının bedeni, karanlıkta kaybolduğu için görünmezdi. Gür, koyu renk saçlarının altında bu solgun yüz daha belirgince meydana çıkıyordu. Bu yüzün solgunluğu içinde karanlık bir çukur gibi görünen simsiyah gözler vardı. İşte orada, ıslak demir çubuktan parça parça paslanmış başlıkların arasında saatlerce hareketsizce, sakince otururdu bu kadın.

Akşamları, fener yandığı zaman, dükkânın içi görülürdü. Dükkân ince uzundu. Bir ucunda küçük bir tezgâh, diğer ucunda da birinci kattaki odaya çıkan sarmal bir merdiven vardı. Duvarlarında vitrinlikler, dolaplar, yeşil kutular diziliydi; ortada da dört sandalye ile bir masa vardı. Sevimsiz bir görüntüsü vardı bu çıplak dükkânın. Mallar, paketlenerek köşelere tıkıştırılmıştı, bir tuhafiyeci dükkânında görülmesi olağan olan canlı renklerin şenliğinin izi yoktu burada.

Genel olarak, tezgâhın arkasına, o ciddi yüzlü genç kadının yanında gülümseyerek uyuklayan ihtiyar bir kadın görünürdü.

Altmışında vardı bu kadın. Değirmi, durgun yüzü fenerin ışığında iyice soluklaşıyordu. Tezgâhın bir köşesinde dertop halde oturan tekir bir kedi, kadının uyuklayışını izler gibi, gözlerini ondan ayırmazdı.

Biraz daha ileride, otuz yaşlarında bir adam, sandalyeye oturmuş ya bir şeyler okurdu ya da genç kadınla konuşurdu. Ufak tefek, cılız, miskin görünümlü bir adamdı bu. Soluk sarı saçları, azalmış sakalı, çilli yüzüyle hasta, şımarık bir çocuğa benziyordu.

Saat ona doğru ihtiyar kadın uyanırdı. Dükkânı kapatıp, bütün aile yatmaya çıkardı. Tekir kedi de tırabzanın her direğine sırtını bir kez süre süre, sahiplerinin ardı sıra giderdi.

Yukarı katta üç oda vardı. Merdivenden, aynı zamanda oturma odası olarak kullanılan yemek salonuna çıkılırdı. Solda, duvardaki bir girintide çini bir soba vardı, karşıda da bir dolap. Duvar önlerine iskemleler sıralanmıştı. Odanın ortasında yuvarlak bir masa vardı. Dipteki karanlık mutfak, salondan camlı bir paravanla ayrılmıştı. Yemek salonunun iki yanına da yatak odaları diziliydi.

İhtiyar kadın, her akşam, oğluyla gelinini öptükten sonra, odasına giderdi. Kedi mutfaktaki bir sandalyenin üstünde uyur, karı-koca da kendi odalarına girerlerdi. Onların odalarında ikinci bir kapı vardı, bu kapı geçide giden merdivene açılırdı.

Sık sık nöbeti tuttuğu için titreyen kocası yatağa uzanırken, kadın panjurları kapatmak için pencerenin kanatlarını açardı. Bir süre orada durarak üstünlük sivali yüksek duvara dalgınca bakar, sonra umursamaz bir halde yatağa girerdi.

2

Bayan Raquin, Vernon'lu eski bir tuhafiyeciye. Hayatının yirmi beş yıla yakın bir dilimini bu şehirdeki küçük dükkânda geçirmişti. Kocasının ölümünden birkaç yıl sonra, usanarak, malları-

nı sattı. Bu satıştan gelen paraya biriktirdiğini de ekleyince eline kırk bin franklık bir anamal geçmiş, bunu bir işe yatırarak iki bin franklık gelir sağlamıştı. Bu para ona rahatça yeterdi. Dünya zevklerinden, kaygılardan uzak, bir manastır hayatı yaşıyordu, sessiz sedasız, halinden hoşnut, geçinip gidiyordu.

Dört yüz frank kira ödediği bir ev tutmuştu. Bu evin bahçesi Seine kıyısına kadar uzanıyordu. Bu kapalı, تنها evde biraz manastır havası vardı. Geniş otlaklar ortasındaki bu eve dar bir patikadan gidilirdi. Evin pencereleri, ırmağa, o taraftaki تنها kıyılara bakıyordu. Kadıncağz bu sessizlikte, oğlu Camille'le yeğeni Thérèse arasında, tatlı bir hayat sürüyordu.

O zamanlar Camille yirmi yaşındaydı. Annesi küçük bir çocuk gibi şımartıyordu onu. Çocukluğunu acılı hastalıklarla geçirmişti. Kadın, ölümün elinden kurtardığı oğlunun üstüne titriyordu. Çocuğun yakalanmadığı hastalık kalmamıştı; ateşler içinde çirpınır dururdu çocukcağız. Bayan Raquin tam on beş yıl, art arda gelen bu hastalıklarla savaşıarak oğlunu büyüttü. Bu sorunları sabrı, bakımı, engin sevgisiyle çözebilmişti.

Camille ölümden kurtulmuştu ama, yine de sık sık nöbete tutuluyor, sancıyla kıvranıyordu. Büyümesi yavaşlamış, sıska, güçsüz kalmıştı. Biraz kımıldasa, zayıf kolları, bacakları yorgunluktan kopacak gibi olurdu. Annesi onu, bu zayıf halini görerek, daha çok seviyordu. Onun solgun yüzüne bakarken, ayrıca belki on kez ölümden kurtardığını düşünerek, bir utku sevinci de duyuyordu.

Hastalığın biraz rahat verdiği zamanlarda çocuk Vernon'daki bir ticaret okuluna gitmişti. Okuyup yazma, matematik öğrendi. Bilgisi dört işlemle yüzeysel bir gramerden ibaretti. Daha sonraları yazı yazma, defter tutma dersleri aldı.

Oğlunu liseye yazdırmasını söyledikleri zaman Bayan Raquin korkuyla titredi; kendisinden uzakta olursa oğlu ölür sanıyordu. Ona göre, kitaplar öldürürdü sevgili evladını. Camille böylece bilisiz kaldı, bu hali de zayıflığına yeni bir zayıflık ekledi.

On sekizine geldiği zaman, annesinin ılık sevgisi içinde, avarelikten, can sıkıntısından patlayacak gibi olmuştu. Bir kumaş tüccarının yanına kâtip olarak girdi, ayda altmış frank alıyordu. Ruh u huzursuz olduğu için, avarelik onu eni konu bunaltmıştı. Şimdi sabahtan akşama kadar faturaların üstüne eğilerek, rakamları heceleye heceleye hesaplayarak iki büküm çalışmakla geçen memurluğunda kendini daha rahat hissediyordu. Akşamları, yorgunluktan bitkin, boş kafayla eve dönünce, içine düştüğü sersemliğin keyfini derinden duyuyordu.

Kumaş tüccarının yanına girebilmek için annesiyle tartışması gerekmişti. Annesi, her türlü beladan korumak için onu sarıp sarmalayarak eteğinin ucundan ayırmak istemiyordu. Ama, delikanlı üsteledi, diğer çocukların oyuncak istemesi gibi, kesinlikle çalışacağım diye tutturdu. Bir ödev duygusuyla değil, içinden geldiği, canı sıkıldığı için istiyordu bunu. Annesinin sevip okşamaları, abartılı şefkati onu onuruna düşkün biri yapmıştı. Kendisine acıyıp sevenleri o da sevdiğini sanıyordu fakat aslında herkesten ayrı yaşıyor, rahatından başka bir şeyle ilgilenmiyor, mümkün olan her çareye başvurarak, keyfini yerine getirmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Camille, annesinin bunca üstüne düşmesinden bunalınca, kendisini ıhlamlardan, hatmilerden kurtaran aptalca bir işe girmek ona büyük bir keyif vermişti. Akşamları, işten dönünce dayısının kızı Thérèse'le Seine kıyısına giderlerdi.

Thérèse on sekiz yaşına girmek üzereydi. On altı yıl kadar önce Bayan Raquin'in manifaturacılık yaptığı zamanlarda, kardeşi Yüzbaşı Degans bir gün kucağında küçük bir kız çocuğu ile geldi. Cezayir'den geliyordu.

Gülerek: «İşte, halası, yeğenini getirdim sana,» dedi. «Annesi öldü... Ne yapacağımı bilemedim bu çocuğu. Sana getirdim.»

Tuhafiyeci kadın, çocuğu kucağına aldı, sevip okşadı, pembe yanaklarını öptü.

Degans, Vernon'da bir hafta kaldı. Ablası, kendisine bıraktığı küçük kıza ilişkin fazla bir şey sormamıştı ona. Öğrendiği kadarıyla, bu şirin kızcağız Oran'da doğmuştu; anası epey güzel bir yerli kadınmış.

Yüzbaşı, Vernon'dan ayrılmadan bir saat önce, kızı nüfusu-na aldirtti; böylece Thérèse'i kızı olarak tanımış, ona soyadını vermiş oluyordu. Bundan sonra çıkıp gitti, onu tekrar gören de olmadı. Birkaç yıl sonra Afrika'da vurulup öldüğü haber alındı.

Thérèse, Camille'le aynı yatakta, halasının sıcak ilgisiyle yetiştii. Çok sağlam yapılı bir çocuk olduğu halde, cılızmiş gibi büyütüldü; halasının oğluna verilen ilaçlar ona da içirildi, küçük hastanın yattığı sıcak odadan dışarı çıkarılmadı. Saatlerce ocağın karşısında büzülüp oturarak gözünü kırpmadan, yanan ateşi izledi.

Sapasağlamken hasta gibi büyütülen kız, giderek içine kapandı, kısık sesle konuşmayı, sessizce yürümeyi, bir iskemleye oturup saatlerce anlamsız gözlerle bir noktaya dalıp gitmeyi alışkanlık edindi. Ama her kolunu kıvıldaşında, her adım atışında bir kedi atikliği hissediliyor, gevşek bedeninde uyuklayan gizli bir tutkunun için için kaynadığı seziliyordu.

Bir gün Camille, rahatsızlık geçirip, yere yıkılmıştı; Thérèse onu kucakladığı gibi eve götürdü. Bunu o kadar büyük bir güçle yapmıştı ki, yüzü kıpkırmızı olmuştu.

Thérèse geçirdiği kapalı hayat, boyun eğmek zorunda kaldığı baskı onun zayıf, ama sağlam bedenini çökertememişti; ama, yüzü solmuştu, alacakaranlıkta neredeyse çirkin görünürdü. Kimi zaman, pencerenin önüne giderek, damlarına güneşin yalızlı ışınları serpiyen evleri izlerdi.

Bayan Raquin dükkânını satıp da, nehir kenarındaki bu küçük eve çekilince Thérèse derin bir mutluluk duymuştu. Halası sık sık: «Sessiz ol, uslu dur» dediği için, doğasının bütün o ateşli yanlarını dikkatle saklamıştı.

Alabildiğine serinkanlı bir kızdı, durgun görünüşünün altında

her an parlamaya hazır, coşkulu bir doğası vardı. Kendini hep halasının oğlunun odasında, hasta bir çocuğun yanında sanıyordu. Üstüne ağır konuşan, yavaş hareket eden, durgun, sessiz, kocamış bir kadın tavrı gelmişti.

Şimdi, bahçeyi, duru suyu, ta ufka kadar seçilen yemyeşil kıyıları görünce, içinden alabildiğine koşmak, sesinin olanca gücüyle bağırmak geldi. Göğsünün içinde kalbinin küt küt vuruşunu duydu ama, yüzünde en küçük bir değişim olmadı; ama halası: «Yeni evi sevdin mi?» diye sorduğunda gülümsedi.

Artık daha iyi bir yaşam başlamıştı onun için. Yine eskisi gibi gevşekti, yüzünde yine hep o eski durgunluk, umursamazlık vardı, hasta yatağında büyütülmüş çocuk hali sürüyordu ama, içinde ateşli, taşkın bir hayat kaynıyordu. Su kıyısına gittiği zamanlar, otların üstüne karınüstü uzanıp her an sıçramaya hazır bir hayvan gibi geriniyor, büyüyen kara gözleriyle çevreyi doyasıya seyreliyordu. Güneşte yanıp kavruluyor, parmaklarını büyük bir mutlulukla toprağa daldırarak saatlerce kalıyordu orada. Delice düşlere bırakıyordu kendini. Suya kafa tutarcasına bakıyor, sonra hemen taşıp üstüne saldırırmış sanarak bütün bedeni geriliyor, savunmaya hazırlanıyor, sularla nasıl savaşılabileceğini düşünmeye başlıyordu.

Böyle akşamlarda, Thérèse, rahatlamış halde, halasının yanında oturup dikiş dikerdi. Abarjurdan dökülen solgun ışıktaki yüzü uyuklar gibi görünürdü. Bir koltuğa gömülen Camille de gündüz hesaplarını düşünüp dururdu. Bu odanın sessizliğinin sadece kimi zaman usulca söylenen bir sözcük bozardı.

Bayan Raquin, çocuklarını sevgiyle izlerdi. Onları birbirleriyle evlendirmeye karar vermişti. Oğluna sürekli hasta gözüyle bakıyor, bir gün ölünce onu tek başına bırakacağını düşünerek üzülüyordu. Thérèse'e güveniyor, bu kızın oğlu için çok iyi bir hemşire olacağını düşünüyordu. Sessiz, sakın, sadık, yeğenine derin bir güveni vardı. Onu denemişti, oğluna sahip çıkacağına inanıyordu. Bu evliliğe tamam gözüyle bakılabilirdi.

Çocuklar da bir gün birbirleriyle evleneceklerini biliyorlardı. Bu düşünceyle büyüdükları için, bu onlara epey olağan geliyordu. Aile içinde bu birleşmeye zorunlu, engellenemez bir şey gözle bakılıyordu. Bayan Raquin: «Thérèse'in yirmi bir yaşına basmasını bekliyoruz» demişti. Şimdi ikisi de sabırla, heyecanla, sakince bekliyorlardı.

Camille, hastalık nedeniyle kansız kaldığı için, ilkençlik çağının şiddetli arzularını duymuyordu. Dayısının kızının yanında çocuk kalmıştı, tıpkı annesini öper gibi, hiçbir heyecan duymadan öperdi onu. Thérèse'i kendisine dostluk gösteren, eli değdikçe de ıhlamur pişiren içten bir arkadaş sayıyordu. Oynarken, ona sarıldığı zamanlar, bir oğlan çocuğuna sarılmış gibi, bedeninde en küçük bir titreme bile duymuyordu. Genç kızın gergince titreyen ateşli dudaklarını öpmeyi hiçbir zaman aklına bile getirmemişti.

Thérèse de soğuk, kayıtsız görünüyordu. Kimi zaman gözlerini Camille'e çevirir, dakikalarca, derin bir sessizlikle bakardı. Sadece o zaman dudaklarında belirsiz bir seyirme olurdu. Yenilmez bir kararlılıkla hep sakın görünen bu yüzden bir şey okumak mümkün değildi. Evlenmesinden söz açıldığı zaman ciddileşir, halasının tüm söylediklerini kabul ettiğini, başını sallayarak onaylardı. Camille uyuklardı bu sırada.

Yazın, akşamları beraberce su kıyısına giderlerdi. Annesinin sürekli üstüne titreyişi Camille'i öfkeliendiriyordu. Kimi zaman kafa tutuyor, annesinin kusturan tatlı sözlerinden kaçıyor, hastalanıncaya kadar koşup oynuyordu. Böyle zamanlarda Thérèse'i kışkırtarak gürüşüyor, onunla yerlerde yuvarlanıyordu.

Bir gün genç kıızı itip yere düşürdü. Thérèse bir vahşi hayvan çevikliğiyle tek sıçrayışta kalktı, yüzü al al, gözlerinden alevler saçarak, Camille'in üstüne atıldı. Oğlan korkusundan yere çömelmişti.

Aylar, yıllar geçti. Evlilik için belirlenen gün geldi. Bayan Raquin, Thérèse'i bir kenara çekip anasının, babasının ne oldukla-

rını anlattı, nasıl doğduğunu söyledi. Genç kız, halasını dinledikten sonra tek kelime etmeden boynuna sarıldı.

O akşam, Thérèse merdivenin solundaki kendi odasına çıkacağına, sağdaki Camille'in odasına girdi. Hayatındaki olanca değişiklik bu kadardı.

Ertesi sabah, yeni evliler aşağıya indikleri zaman, Camille'in üstünde yine her zaman ki hastalıklı miskinliği, o hiç sarsılmayan bencil durgunluğu vardı. Thérèse de yine aynı tatlı kayıtsızlık, ciddiye içindeydi.

3

Camille, evliliğinden bir hafta sonra, annesine Vernon'dan ayrılıp Paris'te yaşamak istediğini kararlı biçimde söyledi. Bayan Raquin öfkelen-di.

«Ben burada kendime bir düzen kurdum; hiçbir değişiklik istemem!» diye bağırdı.

Oğlu bir sinir krizine yakalanmıştı.

«Söylediğimi yapmazsan hastalanırım!» diye tutturdu. «Senin hiçbir arzuna karşı çıkmadım,» diyordu. «Dayımın kızıyla evlendim, verdiğin ilaçların hepsini içtim. İlk kez bir şey isteyecek oldum. Bunu kabul etmelisin... Ay sonunda gideceğiz.»

Geceleri Bayan Raquin'in gözüne uyku girmiyordu. Oğlunun kararı hayatını allak bullak edecekti. Nasıl yeni bir hayat kuracağına kafa yorup duruyordu.

Kadıncağız giderek duruldu. Yeni evlilerin çocukları olabileceğini, o zaman eldeki paranın az geleceğini düşündü. Para kazanmak, bunun için tekrar ticarete atılmak gerekiyordu. Thérèse'e kârlı bir iş sağlamalıydı.

Ertesi gün, Paris'e gitme düşüncesine ısınmıştı, yeni hayatları için plan yapmaya başladı. Öğleyin yemekte epey keyifliydi.

«Bakın ne yaparız,» diyordu. «Yarın ben Paris'e giderim, kü-

çük bir tuhafiyeci dükkânı ararım, sonra gidip oraya yerleşiriz. Thérèse'le ben iğne-iplik satarız, geçinir gideriz böylece. Sen de Camille, ne istersen onu yaparsın. Açık havada, güneşte gezer dolaşırsın, ya da bir işe girersin.»

Delikanlı buna: «İşe girerim,» diye yanıt verdi.

İşin özü şuydu ki, Camille Paris'e gitmeyi ahmakça bir hevese kapılarak istemişti. Büyük bir dairede memur olmak istiyordu. Kendisini büyük bir ofiste, siyah kolluklar takmış, kulağının arkasında kalemle, gözünün önüne getirince sevincinden yerinde duramıyordu.

Thérèse'e danışmadılar. O her zaman öyle uysalca davranmıştı ki halasıyla kocası fikrini sormayı gerekli bulmamışlardı. Hiçbir yakınmada, şikâyetle bulunmadan onların gittiği yere gidiyor, onların yaptıklarını yapıyor, yer değiştirdiğinin ayırımında bile değilmiş gibi görünüyordu.

Bayan Raquin Paris'e gelince doğru Pont-Neuf geçidine gitti. Vernon'daki dostlarından, yaşlı bir kız burada tuhafiyecilik yapan bir akrabasının dükkânını devretmek istediğini söyleyerek adresini vermişti.

Eskiden tuhafiyecilik yapmış olan Bayan Raquin bu dükkânı küçük, karanlık bulmuştu fakat Paris'te dolaşınca sokakların gürültüsünden, vitrinlerin göz alıcılığından öyle ürkmüştü ki eski sakın dükkânını anımsatan bu dükkâncık gözüne epey şirin göründü.

Burada kendini taşradaymış gibi hissederek ferahladı. Sevgili çocukları bu, bütün gözlerden irak yerde mutlu bir hayat sürecekerlerdi. İşin devri için istedikleri para da uygun olduğundan kararını verdi, iki bin franga satın aldı. Dört bin frank birikmiş parasından da bir yıllık kirayı ödedi. «Camille'in maaşıyla, tuhafiyecilikten gelecek para günlük harcamaları karşılar,» diye düşünüyordu. Böylece, sermayeye dokunmayacak, bunu çoğaltıp torunlarına bırakacaktı.

Vernon'a mutluluk içinde döndü. Paris'in ortasında jnci gibi bir yer, güzel bir işyeri bulunduğunu söyledi.

Akşamları konuşurlarken o nemli, karanlık dükkânı bire bin katıp anlatarak bir saray haline getirmişti. Hayalinde, burayı süsleyerek geniş, rahat, kullanışlı, daha bir yığın üstünlüğü olan bir yer gibi görmeye başlamıştı.

«Ah, Thérèse'ciğim,» diyordu, «göreceksin ne çok mutlu olacağız orada! Yukarıda üç güzel odası var... Sonra, geçit öyle kalabalık ki! Vitrinlerimizi iyice süsleriz... Görürsün, canımız hiç sıkılmayacak orada.»

Kabına sığmıyordu. Bütün o eski ticaret damarı kabarmıştı, şimdiden Thérèse'e alım-satım, esnaflığın püt noktaları hakkında öğütler vermeye başlamıştı. En sonunda aile ırmak kıyısındaki ufak evden ayrıldı, aynı gün, akşam üstü, Pont-Neuf geçidine yerleştiler.

Bundan sonraki hayatını geçireceği dükkâna ayak bastığı zaman Thérèse, balçıklı bir mezar çukuruna girmiş gibi oldu. İçi bulandı, korkuyla titredi. O kirli, nemli geçide baktı, mağazayı dolaştı, birinci kata çıktı, odaları sırayla gezdi.

Bu çırılçıplak, harabe, bomboş odaların korkunç bir görünümü vardı. Genç kadın, ne bir hareket yapabildi, ne konuşabildi. Donakalmıştı. Halasıyla kocası aşağıya indikleri için bir sandığın üstüne oturdu, elleri büzülmüş, boğazı düğüm düğüm olmuştu; ama, ağlayamıyordu.

İhtiyar Bayan Raquin, gerçek karşısında sıkılmış, kurduğu düşlerden utanmıştı. Ama yeni yerini savunmaktan da geri durmuyordu. Oranın her hatasını hoşgösterecek bir bahane buluyordu. İçerinin karanlık oluşunun nedeni olarak havanın kapalı oluşunu öne sürüyor, bir kez yerler süpürülünce her şeyin yoluna gireceğini söylüyordu.

Camille odaları dolaştıktan sonra: «Aman boş ver, burası da bir yer işte!» dedi. «Hem buraya sadece akşamları çıkacağız. Ben saat beşten önce dönmem, siz ikiniz birlikte olacağınız için canınız sıkılmaz.»

Çalışacağı dairenin ılık havası olmasaydı, delikanlı böyle bir

tavari arasında yatmayı asla kabul etmezdi. Dairesinde gün boyu sıcakta oturacağını, akşamları da erkenden yatacağını söylüyordu.

Bütün bir hafta geçtiği halde dükkânın da, odaların içi de altüsttü. Daha ilk günden, Thérèse tezgâhın arkasına geçip oturdu, bir daha da yerinden oynamadı. Halası, onun böyle çökmesine şaşırılmıştı; genç kadının evini süsleyeceğini, pencerelere saksılar koyacağını, yeni duvar kâğıdı, yeni perdeler, halılar isteyeceğini sanmıştı.

İhtiyar kadın: «Şurayı şöyle yapsak, burayı böyle süslesek,» diyecek olsa yeğeni sakince: «Neye yarar kil!» diyordu. «Böyle epey rahatız, lükse ihtiyacımız yok.»

Odaları yerleştirmek, dükkânı düzenlemek işi Bayan Raquin'e düştü. Thérèse onun böyle habire çevresinde dönenip durmasına içerlemişti. Bir hizmetçi tutup halasını gelip yanı başına oturmaya zorladı.

Camille, bir aydır iş arıyordu. Dükkâna mümkün olduğunca az uğruyor, bütün gün sokaklarda dolaşıyordu. Canı o kadar sıkılıyordu ki Vernon'a dönmekten söz etmeye başlamıştı. En sonunda, Orléans demiryolları idaresinde yüz frank maaşlı bir iş buldu. Dileğine kavuşmuştu.

Sabahları saat sekizde evden çıkıyordu. Guénégaud Sokağı'ndan aşağı rıhtıma iniyor, buradan, elleri cebinde, Seine boyunca, Institut'den, Jardin des Plantes'a yürüyordu.

Günde iki kez yaptığı bu uzun yürüyüş hiç sıkılmıyordu onu. Irmağın kıyısında durup suyun akışına, odun yüklü mavnaların geçişine bakıyordu. Hiçbir şey düşündüğü yoktu. Sık sık Notre-Dame'ın önünde duruyor, o sıralarda onarılan bu büyük kilisenin etrafını kuşatan iskelelere bakıyordu. Niye olduğunu bilmiyordu ama, bu koca koca kalaslar eğlendiriyordu onu.

Sonra, geçerken Pont-aut-Vins'e bir göz atar, istasyondan gelen arabaları sayardı. Akşam üstü, sersemlemiş halde, aklın-

da dairede anlatılan bazı aptalca hikâyelerle, Jarden des Plan-tes'tan geçer, ayıları izlerdi. Burada, hendeğin yanında durarak, yarım saat kadar oyalanırdı. Bu kocaman hayvanları izlemeyi seviyordu. Ağzı yarı açık, gözlerini yuvarlayarak, onlara bakmaktan bönce bir keyif alıyordu. Sonra, gelip geçenlere, arabalara, mağazalara bakarak, ayağını sürüye sürüye eve dönerdi.

Eve gelir gelmez hemen sofraya oturur, sonra okumaya başlardı. Buffon'un kitalarından almıştı. Böyle kitaplar canını sıktığı halde, her akşam yirmi-otuz sayfa okuyordu. Bundan başka, on santime kirayla aldığı Thiers'in *Konsüllüğün ve İmparatorluğun Tarihi*'ni, Lamartine'in *Girondin'ler Tarihi*'ni de okuyordu. Halk için yazılmış eğitici kitaplar da okurdu. Kendini yetiştirdiğini sanıyordu böylece. Kimi zaman karısını da bazı sayfaları, bazı fıkraları dinlemeye zorlardı. Thérèse'in yatıncaya kadar, eline bir kitap almadan düşüncelere dalarak susup oturmasına epey şaşıyor, karısının zekâsının yetersiz olduğuna hükmediyordu.

Thérèse eline kitap almak istemiyordu. Gözlerini bir noktaya çevirip hayal kurmak, kendini rastgele düşüncelere bırakarak bomboş oturmak daha fazla hoşuna gidiyordu. Kaldı ki uysal, sakın bir insandı; halasıyla kocasının isteklerine büyük bir özveriyle, güler yüzle boyun eğmekten başka bir arzusu yoktu.

Dükkânın işleri idare ediyordu işte. Her ayın kazancı aynıydı. Müşterileri o mahalledeki kadın işçilerdi. Her beş dakikada bir, yetişkin bir kız gelip birkaç meteliklik alışveriş ederdi. Thérèse müşterileri sürekli aynı sözlerle, kendiliğinden bir gülümseyişle karşılıyordu. Bayan Raquin daha tatlı davranır, diller dökerdi. İşin doğrusu şu ki, müşterileri dükkâna bağlayan daha çok bu ihtiyar kadındı.

Üç yıl boyunca günler sürekli böyle, birbirinin aynı, geçip gitti. Camille bir kez bile işine gitmemelik etmedi. Annesiyle karısı dükkândan dışarı nadiren çıkıyorlardı.

Nemli bir karanlık, ezici, sıkıntılı bir sessizlik içinde yaşayan

Thérèse hayatın, gözlerinin önünden dümdüz akıp gidişine umursamazca bakıyordu. Her akşam soğuk bir yataktan, her sabah bomboş bir günden başka bir şey getirmiyordu bu hayat ona.

4

Her perşembe Raquin'lerin konuk günüydü. O akşam yemek salonundaki büyük lamba yakılır, çay için ateşe su konurdu. Çok önemli bir olaydı bu. O gün diğer günlerden belirgin çizgilerle ayrılıyordu. Ailanin hayatında bir zengin çevresinde delica geçen bir hovardalık gibi bir şeydi bu. O gece saat on birda yatarlardı.

Bayan Raquin Paris'te eski dostlarından polis komiseri Michaud'ya rastlamıştı. Yirmi yıl Vernon'da görev yapmıştı bu adam. Tuhafiyeci kadınla aynı evde oturmuşlardı. İçten bir arkadaşlık kurulmuştu aralarında. Kadın, ticaretten ayrılıp da ırmak kıyısındaki eve yerleşince birbirlerini daha az görür olmuşlardı. Michaud birkaç ay sonra Vernon'dan ayrılmış, Paris'e gelip Seine Sokağı'na yerleşerek, bin beş yüz franklık emekli aylığıyla rahat bir hayat sürmeye başlamıştı. Yağmurlu bir günde eski arkadaşına rastladı, o akşam Raquin'lere yemeğe geldi. Böylece, perşembe günü de Raquin'lerin konuk günü oldu.

Eski polis komiseri her hafta hiç ara vermeden geliyordu. Derken, bir gün oğlu Olivier'yi de getirdi. Kuru, cılız, otuz yaşlarında bir genç adamdı bu. Gösterişsiz, ağırkanlı, hastalıklı bir kadınla evlenmişti. Polis müdürlüğünde üç bin frank aylıklı bir memurdu. Camille onun bu halini epeyce kıskanmıştı. Thérèse de, daha ilk günden, kupkuru sıskacık bedeniyile, zavallı hastalıklı karısıyla geçitteki dükkâna onur vardığını sanan bu adamdan zerrece hoşlanmamıştı.

Camille de bir konuk getirdi. Bu, Orléans demiryollarında çalışan ihtiyar bir adamdı. Grivet adındaki bu ihtiyarın yirmi yıllık